

Ujj Béla: Nem ... hanem

(A novella a Gödöllői Irodalmi Díj 2026 pályázaton 1. helyezést ért el.)

Az első repedés nem a falon jelent meg, hanem anyám hangjában. Csak egy apró, száraz reccsenés volt, mint amikor a parketta enged a téli fűtésnek. Aztán a konyhakő hidege lassan felkúszott a vádliján, át a térdhajlatán, bevette magát a csípőcsontjai közé, és ott maradt. Mire észrevettem, már nem anyám lakott a lakásban, hanem ő maga lett a lakás.

Emlékszem, gyerekkoromban még volt határa a bőrünknek. A falak a falak voltak, a testünk meg a testünk. Aztán valahogy elfáradtak a különbségek. A lakás, ez pókhálós sarkú, kicsit dohos szagú, örökké huzatos zárvány, rájött, hogy az emberi hús sokkal szívósabb, mint a malter meg a téglá.

Először a tárgyak keltek önálló életre. Nem úgy, ahogy a rendetlen embereknél szokás, hanem szándékkal. A kulcscsomó mindig ott termett, ahol anyám keze pihent. A kávéfőző pontosan egy ütemre kotyogott a szívével. Amikor anyám dühös volt, a hűtőben megromlott a tej. Olyankor, bármit kapcsolt be lecsapódott a biztosíték, mintha a lakás is egy száftosat akarna káromkodni.

– Nézd – mondta egyszer, és a falra mutatott.

– Ez én vagyok.

A tapéta alatt egy hosszú, kanyargós ér lüktetett. Talán csak a vakolat repedt meg a beázástól? Már nem tudtam különválasztani a kettőt. A ház beleköltözött a sejtjeibe. Ha kinyitotta a száját hűvös, sötét pincehuzat áradt belőle, aminek mész- és krumpliszaga volt.

Amikor el akartam költözni, a bejárati ajtó megdagadt. Nem engedte el a kulcsot, szorult, mint egy gyulladt torok. Anyám az asztalnál ült, a keze az abroszba simult, és láttam, ahogy a kisujja körme fehér porcelánná keményedik, és előtűnik rajta az ünnepi étkészlet kék virágmintája.

– Nem mehatsz el – suttogta, és a hangja hosszan visszhangzott a strangokban.

– A falak elgyengülnek nélküled. Beomlik az ebédlő, ha nem tartod a jelenléteddel.

Rájöttem, hogy nála nem a gravitáció a fő törvény, hanem a családi büntudat. A szőnyeg bolyhai, mint a bogáncs, apró karmaikkal kapaszkodtak a zoknimba. A fürdőszobai csempe hűvössége az én hátamba is beivódott. Esténként, amikor lefeküdtem, éreztem, ahogy az ágy matracának rugói az idegpályáimba akadnak. Nem aludtam, hanem csak lekapcsolódtam.

Aztán anyám egy reggelre végleg elcsendesedett. Nem meghalt, hanem végleg beleolvadt a környezetébe. Amikor bementem a szobájába, már nem volt az ágyban. Csak a takaró őrizte alakját, de a falak... a falak hirtelen melegedni kezdtek. A tapéta mintái mögül hallottam a szívverését. Pont olyan volt, mint a falióra ketyegése a folyosón.

– Anya? – kérdeztem a sötétből.

A válasz egy halk kattanás volt a konyha felől, és a hűtőgép anyám hangján kezdett zúgni.

Rájöttem, hogy a hely, ahol élek, nem díszlet. Nem egy doboz, amibe beleteszem napjaimat. Belém költözik, megtölti a tudómet a levegőjével, és a vérembe vezeti a falban rejtőzködő csövek rozsdás tartalmát.

Most ülök az ablaknál. A kezem már nem is kéz, inkább egy lécs az ablakpárkányban. Hallom, ahogy a szomszéd lakásban sír egy gyerek. Panasza végigfut a falakon, megrezegtetve a bordáimat. Már nem tudom, hol végződöm én, és hol kezdődik a fal. A lakás már nem kívül van, hanem belém költözött. És én most bezárom az összes ablakot, mert ha lélegzem, az egész ház tágul és szűkül velem. Nem vagyok

magányos. Hogy is lennék? Anyám véráramkén kering a villanyvezetékekben, és éjjel a cserepek a tetőn az ő nevét suttogják a mindenkori teliholdnak.